

AKADEMİK Sayfalar

22. CİLT

SAYI: 1 • 4 OCAK 2023 ÇARŞAMBA

KURUCUSU:
Mehmet Ali UZ

YAYIN KURULU:
Dr. Mehmet Ali UZ
Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU
Ahmet ÇELİK
Hasan YAŞAR
Ali IŞIK
Av. Serdar CEYLAN

Merhaba

Gazetesi'nin okuyucularına
her Çarşamba ücretsiz ekidir

www.merhabahaber.com
 facebook.com/akademiksayfalar

AKADEMİK Sayfalar

SAYI: 1 • 4 OCAK 2023 ÇARŞAMBA

KURUCUSU:

Mehmet Ali UZ

YAYIN KURULU:

Dr. Mehmet Ali UZ

Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU

Ahmet ÇELİK

Hasan YAŞAR

Ali IŞIK

Av. Serdar CEYLAN

GRAFİK-TASARIM:

Züleyha ÖNAL

www.merhabahaber.com

facebook.com/akademiksayfalar

HZ. Mevlâna ve Mevlevîlik

ÖZEL SAYI (3)

KARAMAN'DA MEVLEVÎ MEZAR TAŞLARI

I. Giriş

Mevlâna'nın torunu Ulu Arif Çelebi tarafından Mehmed Halife'ye kurdurulduğu bilinen ve Mâder-i Mevlâna Dergâhı, Karaman Mevlevîhânesi, Aktekke Camii adlarla günümüze gelen yapı, bugün Mâder-i Mevlâna Camii ya da Aktekke Camii olarak daha çok tanınmaktadır (Konyalı 1967: 229; Gülcan 1977: 15). Yapının ilginç bir özelliği de hem içinde hem de bahçesinde yoğun sayılabilecek mezara ve mezar taşına sahip olmasıdır.

Külliyenin varlık sebebi, 1224 yılındaki vefat eden Mevlâna'nın annesi Mümine Hatun'un burada yatıyor olmasıdır.

Mevlâna ve ailesinin Karaman'da yaşadığı 1222-1229 yılları içinde kardeşi Alaeddin başta bazı vefat eden yakınlarının Mümine Hatun'un yanına gömüldüğü bilinmektedir.

Karaman Mevlevîhanesi'nin kurulmasıyla beraber hem yapının içine hem de hazireye definler başladığı haziredeki tarihli ve tarihsiz mezar taşlarından da anlaşılmaktadır.

Mâder-i Mevlâna Camii Haziresi'nde bugün 85 adet mezar taşı vardır. Hazirenin mezar

taşlarının tamamını, Harun Şahin, 2016 yılında Kosova'da düzenlenen Arap Harfli Yazıtlar ve Mezar Taşları Çalıştay'ında bildiri olarak sunmuştur (Şahin, 2017: 297- 343). Haziredeki bir mezar taşının Mevlevî mezar taşı olup olmadığı başlık tipinden ya da kitabesindeki bilgiye göre belirlenmektedir. Bu ölçütlerin dışında kalan; 14. ve 15. yy hazire mezar taşlarına Mevlevî mezar taşı demek kadar Mevlevî mezar taşı değil demek zordur.

Başlık tipi ve başlık tipine göre hazirede tespit edilebilen Mevlevî mezar taşı sayısı 7'dir.

Bir Mevlevî mezar taşı da Demir Gömlek Türbesi Haziresi'ndedir.

Karaman'daki Mevlevî mezar taşları, tip, süsleme, malzeme ve yazı özellikleriyle bu yazıda anlatılacaktır.

Anlatımda açıklama, nesnel betimleme, metin çevirisi yöntemleri kullanılacaktır.

II. Karaman'daki Mevlevî mezar taşları

Karaman'da tespit edilmiş Mevlevî mezar taşı sayısı 8'dir. Bu mezar taşları, en eskisinden başlayarak tarihi sırasında göre ele alınacaktır.

1. Lubbuhu Ahmed el-Mevlevî'nin mezar taşı

Akademik Sayfalar'da ayrıntılı işlendiği için (Yıldırım, 2022:662-666) bu mezar taşına burada çok kısa değinilecektir. Lubbuhu Ahmed el-Mevlevî'nin 1374 tarihli mezar taşı, aynı zamanda günümüze gelebilmiş Karaman'ın "tarihli en eski ikinci mezar taşı"dır. Daha eski tarihli olanı ise Karaman Müzesinde bulunan Celaleddin Muhammed'in 1363 tarihli mezar taşıdır.

Lubbuhu Ahmed el-Mevlevî'nin mezarı, mermer baş taşı, ayak taşı ve tuf sanduka biçiminde yapılmıştır. Dikdörtgen prizmal sanduka 150x35x35 cm; baş taşı 130x35x8 cm, ayak taşı, 110x35x8 cm ölçülerindedir. Hem baş taşı hem de ayak taşı üç dilimli tepelik, sivri kemerli taç, S/C kıvrımlı ara bölüm ve kenarlarında zarlı sütünce bulunan dikdörtgensel yüzey tipinde yapılmıştır.

Süsleme, üç dilimli tepelik, kapalı rumi motifi, silmeler, yivli sütünce, zardır.

Mezar taşı kitabesi

Baş taş ön yüz:

(.....)

fe-stagferû ve-rhamû (...)

ve ikra' âlâ kitabi'llahi fe-

kûlû

(.....)

(.....)

(.....)

Baş taş iç yüz:

ve kad (.....) fî sebîlillah

min şehri Zilhicce hamse

ve seb'îne- ve seb'a-miete

Lubbühü Ahmed

el-Mevlevî

Ayak taşı iç yüz:

fî şehri Rebî'u'l-evvel

senete tis'a ve seb'îne ve

seb'a miete

en-nâsu fe-izâ yenâmû

mâtu intebehu

Ayak taşı ön yüz:

merg nîst vü hayât hayli

nîst

merg nümâ aks-i bed nazar

kafirî cihân

bed ömür sanki ömr-i dem

nîst

Kitabenin Türkçe çevirisi:

Baş taş ön yüz

(.....)

rahmet dileyiniz ve bağış-

lanma

isteyiniz

Lubbuhu Ahmed el-Mevlevi mezar baş taşı ön yüz, Mâder-i Mevlana Camii Haziresi, 2011, Foto Yusuf Yıldırım

Lubbu Ahmed el-Mevlevi mezar baş taşı
arka yüz, Mâder-i Mevlana Camii Haziresi,
2011, Foto Yusuf Yıldırım

Lubbu Ahmed el-Mevlevi mezar ayak taşı
arka yüz, Mâder-i Mevlana Camii Haziresi,
2011, Foto Yusuf Yıldırım

*Allah'ın kitabı üzerine oku-
yun
ve
şöyle deyin...
(.....)*

Baş taş arka yüz:

*775 yılı Zilhicce ayı
Lubbühü Ahmed el-Mevlevî*

Ayak taşı arka yüz:

*779 yılı Rebi' u'l-evvel ayı
İnsanlar uyudukları zaman
ölürler ve ölüm nları
uyandırır.*

Ayak taşı ön yüz:

*ölüm boş ve hayat daha boş
ölüm bu yalan dünyaya
kötü
bakışın resmidir
kötü geçmiş bir ömür, öm-
rün
boş bir anı gibidir*

**2. Mehmed oğlu Ali Bey
mahdûmu Hüseyin'in
mezar taşı**

Mezar taşı, Mâder-i Mevlâna Camii Haziresi'ndedir. Kitabesine göre Ali Beyoğlu Hüseyin genç yaşta -dermansız bir hastalıktan- ölmüştür. Mezar taşı başlığındaki sikkeye göre Ali Bey oğlu Hüseyin genç bir Mevlevîdir. Kitabede adı geçen babası Ali Bey ve dedesinin de Mevlevî olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. "bu civân ucdı cennet bağına/ehli kaldı vâlideynin yanına" ifadesinden anne babasının daha önce öldüğü anlaşılıyor. Ölüm tarihi H 1225 M 1810'dur.

Mezar taşının genel özellikleri: Mezar taşı başlık, boyun ve dikdörtgen gövdeden oluşmuştur. Kabartma tekniğinde, 100x45x20 cm ölçülerin-

de yapılmıştır. Başlık Mevlevî sikkesidir. Prizmatik biçimlendirilen boyunun alınlığı, tarih satırı olarak kullanılmıştır.

Gövdeye beş satırda sülüs kitabe işlenmiştir. Satırlar ve kenarlar ince ve düz silmeler ile belirlenmiştir.

Süsleme Mevlevî sikkesidir.

Mezar taşı kitabesi

sene 1225

*bu civân ucdı cennet bâğına
ehli kaldı vâlideynin yanına
el-merhûm el-magfûr Mehmed*

oğlu Ali Beg mahdûmı

Hüseyn rûhuna Fâtîha

Kitabenin dil içi çevirisi

sene H 1225/ M 1810

*bu delikanlı uçtu cennet
bahçesine*

eşi kaldı, (o) anne babasının yanına

*merhûm magfûr Mehmed
oğlu Ali Beg oğlu*

Hüseyn rûhuna Fâtîha

3. Abdulcelâl Efendi'nin mezar taşı

Mezar taşı, Mader-i Mevlânâ Camii Hazîresi'ndedir. Sahibi hakkındaki bilgiler, kitabede yazıldığı kadardır. H 1230 M 1814/1815 tarihinde ölmüştür.

Mezar taşı başlığı özensiz biçimlendirilmiş bir Mevlevî sikkesi gibi görünümündedir. Buradan hareketle Abdulcelâl Efendi'nin bir Mevlevî olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Mezar taşının genel özellikleri: Mezar taşı, baş-

Mehmed oğlu Alibey oğlu Hüseyin'in mezar taşı, 1810 , Mâder-i Mevlânâ (Aktekke) Camii Hazîresi, 2011, Foto YY

lık, boyun ve gövdeden oluşmuştur. Kabartma tekniğinde 100x40x12 cm ölçülerinde işlenmiştir. Dikdörtgen gövdede beş satır sülüs yazılı kitabe vardır. Kitabe, çoğu kısımları okunamayacak kadar silinmiştir.

Süsleme düz sarıklı Mevlevî sikkesidir.

Mezar taşı kitabesi

lâ ilâhe illâllâh

Muhammederrasûlullâh

el-merhûm el-magfûr

Allah Abdu-

-lcelâl Efendi'nin rûhuna

Fâtîha

(.....)

sene 1230

Abdülcelâl Efendi, Mâder-i Mevlânâ (Akteke) Camii Hazîresi, 2011, Foto YY

4. Ermenekli İsmail Ağa ve oğlu Derviş Mustafa'nın ortak mezar taşı

Mezar, Mâder-i Mevlânâ (Akteke) Camii Hazîresi'ndedir. Mezar taşı çift künyelidir. Mezarda Ermenekli İsmail Ağa ile oğlu Derviş Mustafa yatmaktadır. Ermenekli İsmail Ağa'nın "aga" unvanından döneminin zengini ve ileri geleni olduğu, oğlu Mustafa'nın da adının başındaki "Derviş" ifadesinden ve mezar taşı başlığından bir Mevlevî dervişi olduğu anlaşılmaktadır. Kitabeye göre baba İsmail Ağa, H 1263 M 1847; oğlu Derviş Mustafa H 1290 M 1874 yılında ölmüştür. Mezar taşının, oğul Mustafa'nın H 1290 M 1874'teki ölümü

sonrası sıfırdan ya da ikinci kez dikildiğini söylemek mümkündür. Baba ile oğul hakkındaki bilgiler mezar taşı ile sınırlıdır.

Mezar taşının genel özellikleri: Mezar taşı 110x48x14 cm ölçülerinde kabartma tekniği ile işlenmiştir. Uzun ve özensiz yapılmış Mevlevî sikkeli bir başlık yine uzun boyun ile dikdörtgen bir gövdeden oluşmuştur. Gövdeden boyuna geçerken üst köşeler pahlanmıştır. Gövde yüzeyine beş satır sülüs kitabe işlenmiştir.

Mezar taşında ilk göze çarpan; simetri, oran, ölçü ve denge gibi temel sanat ilkelerinin olmayışıdır. Gövde ve başlığa göre çok uzun boyun, fazla kesilmiş üst köşeler; bir taş ustasının kaba yontusudur.

Süsleme Mevlevî sikkesidir.

Mezar taşı kitabesi

*lâ ilâhe illallah Muhammedun Rasûlullâh
el-merhûm el-magfûr
Ermenekli İsmail
Ağa'nın rûhuna Fâtîha
sene 1263 ve mahdûmî
Derviş Mustafa'nın rûhuna
Fâtîha sene 1290*

5. Karaman Telgraf Müdürü İsmail Efendi'nin oğlunun mezar taşı

Karaman Telgraf Müdürü İsmail Efendi'nin oğlunun mezar taşı, Mâder-i Mevlânâ (Akteke) Camii Hazîresi'ndedir. Sahibinin adı, yazılı olduğu satır silindiği için okunamamıştır. Kitabedeki bilgilere göre mezar

Ermenekli İsamil Ağa (1847) ile oğlu Derviş Mustafa'nın mezar taşı, 1874, Mâder-i Mevlânâ (Aktekke) Camii Haziresi, 2011, Foto YY

sahibi, Telgraf Müdürü İsmail Efendi'nin oğludur. Mezar taşının küçüklüğünden anlaşılacağı üzere mezar sahibi çocukluk ya da ilk gençlik döneminde ölmüştür. Mezar taşı başlığına göre de Mevlevî tarikatındandır. Babanın da telgrafçı olmasına bağlı olarak mezar taşı 19. yy son çeyreğine tarihlendirilmiştir.

Mezar taşının genel özellikleri: Mezar taşı, başlık, boyun ve dikdörtgen gövdeden oluşmuştur. 70x37x11 cm ölçülerinde kabartma tekniği ile işlenmiştir. Boyun altıgen prizmalıdır. Mevlevî sikkesi olan başlık da boyundan aldığı biçimle pramidal yükselir.

Tepesi kesilerek düzlenmiştir. Kitabenin sadece beş satır toprak üstündedir. Beşinci satır ve taşın alt kısmı aşınmaya bağlı olarak silinmiştir. Muhtemel tarih satırı da orada idi. Gövde kenarları ve satırlar, düz silme ile belirlenmiştir.

Süsleme Mevlevî sikkesidir.

Mezar taşı kitabesi

*bi-şefâ'at virin f-agfirlenâ
irhem-nâ hurmetiyçün me-
ded hemîn*

*Hazret-i Mâder-i Mevlânâ
Karaman Telgraf
Müdüri İsmail Efendi'nin
mahdümü (.....)*

Kitabenin dil içi çevirisi

*şefaitle bizi bağışlayın
rahmet edin yardım edin
hemen*

*Hazret-i Mader-i Mevlânâ
hürmetine
Karaman Telgraf Müdürü
İsmail Efendi'nin oğlu (.....)*

Telgraf Müdürü İsmail Efendi'nin oğluna ait Mevlevî sikkeli mezar taşı, 19 yy, Mâder-i Mevlânâ (Aktekke) Camii Haziresi, 2009, Foto YY

6. Kafesî destârlı Mevlevî sikkeli bir mezar taşı

(.....)
(.....)

Mezar taşı Mader-i Mevlânâ Camii Hazîresi'ndedir. Kitabesi okunamayacak derecede aşınmış ve parçalanmıştır. Sadece baştaki "lâ ilâhe illallâh" satırı okunabilmektedir. Tipine göre mezar taşı 19. yy ikinci yarısına aittir.

Mezar taşının genel özellikleri: Mezar, bir baş taşı ve sandukadan oluşmuştur. Ayak taşı, yerinde yoktur. Baş taşı 117x31x15 cm, sandukası 140x40x55 cm ölçülerindedir. Baş taşı, başlık, boyun ve gövde biçiminde yapılmıştır. Başlık kafes örgülü destarlı Mevlevî sikkesidir. Gövde yüzeyinin tamamı, kitabe ile işlenmiştir.

Satırlar, soldan sağa aşağı yönlü eğiktir. Köşelik serlevha satırı olarak düzenlenmiştir.

Yüze ve kitabe büyük oranda aşınmış olduğundan kitabe özelliğini kaybetmiştir. Satırlar ve kenarlar ince silmeler ile işlenmiştir.

Sandukanın sağ ve sol yüzeylerine, kitabeli, simetrik pano kabartılmıştır. Sandukanın kenarlığı ise kalın düz silme, oyma ince silme ve dış bükey ince silme olarak işlenmiştir.

Süsleme kafes örgülü destarlı Mevlevî sikkesidir.

Mezar taşı kitabesi

Huve
lâ ilâhe illallâh Muhammedun
Rasûlullâh
(.....)
(.....)

Kafesi sargılı Mevlevî sikkeli künyesiz bir mezar taşı, Mâder-i Mevlânâ (Aktekke) Camii Hazîresi, 2011, Foto YY

7. Hâdimîzâde Sa'îd Efendi zâde Mustafa Gâlib Efendi'nin mezar taşı

Mezar taşı, Demirgömlek Türbesi Hazîresi'ndedir. Sahibi Mustafa Galib Efendi Hâdimîzâdelerdendir. Aynı zamanda da Mevlevî'dir. Babası Ebu Sa'îd Muhammed el-Hâdimî'nin torunu Said Efendi'dir. H 1328 M 1910/1911 tarihinde ölmüştür.

Mezar taşının genel özellikleri: Mezar taşı, 100x45x8 cm ölçülerinde başlık, boyun ve dikdörtgen bir gövdeden

oluşmuştur. Başlık püsküllü bir Mevlevî sikkesidir. Gövde ile başlığı üçgene yakın bir boyun bağlamaktadır. Alınlık serlevha olarak kullanılmıştır. Gövde yüzeyi altı satıra bölünerek kitabe ile işlenmiştir. Yazı celi taliktir. Süsleme püsküllü Mevlevî sikkesidir.

Mezar taşı kitabesi

*Huve
Ebu Sa'îd Muhammed el-
Hâdimî
hafîdi merhûm Sa'îd
Efendi zâde Mustafa
Gâlib Efendi'nin
rûhiyçün Fâtîha
1328*

Kitabenin dil içi çevirisi

*O (Allah)
Ebu Said Muhammed el-
Hadimi'nin torunu merhûm
Said Efendi zâde Mustafa Galib
Efendi'nin ruhuna Fâtîha!
H 1328 M 1911*

Ebu Said Muhammed el-Hadimî'nin torunu Said Efendi zâde Mustafa Galib Efendi'nin mezar taşı, Demir Gömlek Türbesi Haziresi, 2012, Foto YY

8. Arab Alizâde Hâcî Muhammed Çelebi'nin mezar taşı

Mezar taşı Mâder-i Mevlânâ (Aktekke) Camii Hazîresi'ndedir. Arab Alizâde Hâcî Muhammed Çelebi hakkında bilgiler mezar taşı kitabesindeki kadardır. H 27 Zilhicce 1323 M 22 Şubat 1906 Perşembe günü ölmüştür. Mezar taşı başlığındaki Mevlevî sikkesi püskülünden anlaşılacağı üzere döneminin Mevlevî şeyhi ya da yakın bir statüde biridir. “rızâ doğrudur ceş-i dua amâde” kelimeleriyle ölümüne tarih düşürülmüştür.

Mezar taşının genel özellikleri: Mezar, baş taşı, ayak taşı ve açık sandukadan oluşmuştur. Baş taşı 170x28x12 cm, ayak taşı 130x25x10 cm ölçülerindedir.

Baş taşı, başlık, boyun ve dikdörtgen gövde olarak biçimlendirilmiştir. Bir Mevlevî sikkesi olan başlıktan gövdeye geçiş, kısa boyun ve omuz biçimli üçgen bölüm ile gerçekleşir. Üçgen bölüm yüzeyi serlevha olarak düzenlenmiştir.

Serlevhadaki “Huve” müsenâdır. Gövde yüzeyi, 12 eğimli satıra bölünerek kitabe alanı olarak değerlendirilmiştir. Eğimden dolayı oluşan sağ üst köşeliğe, bir çiçek yaprağı, kurdela ile düğümlemişdir. Kitabedeki şiir; “aa/ba/ca/da/ea” kafiyeli mesnevi kalıplı yazılmıştır. Kusur ve eksiklerle dolu olsa da şiir vezni en yakın “fâilâtün/fâilâtün/fâilün” kalıbındadır. Son mısra ile ölüme tarih düşülmüştür.

Ayak taşı, sivri kemer ve dik-

dörtgen gövde olarak biçimlendirilmiştir. Gövde yüzeyine servi ağacı işlenmiştir. Üst köşerle aynı hizada içine beş kollu yıldız işlenmiş oyma simetrik rozet yerleştirilmiştir.

Süsleme; destarlı püsküllü Mevlevi sikkesi, çift başlı servi ağacı, kurdelalı çiçek ve soyut yapraktır.

Mezar taşı kitabesi

-. - - / -. - - / -. - -
fâilâtün/fâilâtün/fâilün
Huve
rîhlet itdi Arab Ali zâde
Hâcı Muhammed Çelebi Üf-
tâde
bendelik nâşî medfûn oldı
dergâh-ı Hazret-i Mevla-

Arap Ali oğlu Hâcı Muhammed Çelebi'nin mezar baş taşı, 1906, Mader-i Mevlana Camii Haziresi, 2011, Foto YY

na'da

şehr-i Zilhicce yirmi yedisi
meskeni cennet ola ukbâda
rûhuna Fâtiha ihvân okuya
âşikârâne gerek bühtâde
cevheri târîhi yerinde rızâ
doğrudur ceş-i dua amâde
27 Zilhicce 1323

III. Değerlendirme

Karaman'daki Mevlevi mezar taşları tip, süsleme, malzeme, yazı özellikleriyle analiz edilmiştir.

1. Tipoloji

Karaman'daki Mevlevi mezar taşlarından biri "sütunceli ve tepelikli mezar taşı", yedisi "başlıklı mezar taşı" tipindedir.

Arap Ali oğlu Hâcı Muhammed Çelebi'nin mezar ayak taşı, 1906, Mader-i Mevlana Camii Haziresi, 2011, Foto YY

2. Süsleme

Karaman'daki Mevlevi mezar taşlarında tespit edilen süsleme öğeleri nesnel, bitkisel ve geometriktir.

a) Bitkisel motifler

Kapalı form rumi, çift başlı servi ağacı, soyut yaprak, kurdela çiçek.

b) Geometrik motifler

Üç dilimli tepelik, yiv, silme, dikdörtgen prizmal.

c) Nesnel motifler

Sütunce, zar, Mevlevi sikkesi, düz sarıklı Mevlevi sikkesi, kafes örgülü destarlı Mevlevi sikkesi, kafes destarlı püsküllü Mevlevi sikkesi, püsküllü Mevlevi sikkesi, kurdela.

3. Malzeme ve teknik

Karaman'daki Mevlevi mezar taşlarının yapımında malzemeler ve sayıları; tüf (4), mermer (3), kum taşı (1) biçimindedir. Sandukaların tamamı tüften yapılmıştır. Mezar taşlarının işleme tekniği kabartmadır.

4. Yazı

Karaman Mevlevi mezar taşı kitabelerinin yazı türleri ve sayıları; celi talik (2), Selçuklu sülüsü (1), sülüs (5) biçimindedir.

a) Tarihler

Tam tarihler: 27 Zilhicce 1323 (8. mezar taşı)

Ay ve yıl tarihleri:

min şehri Zilhicce hamse ve seb'ine- ve seb'a-miete: 775 yılı Zilhicce ayı (1. mezar taşı)

fî şehri Rebî'u'l-evvel senete tis'a ve seb'ine ve seb'a miete (1. mezar taşı)

Sadece sene tarihleri: 1225 (2. mezar taşı), 1230 (3. mezar taşı), 1290 (4. mezar taşı), 1328 (7. mezar taşı)

Tarihsiz mezar taşı: 5. 6. mezar taşları

Ebced hesaplı tarihler: 8. mezar taşında, "cevheri târîhi yerinde rızâ/doğrudur ceş-i dua amâde" beytinde mezar sahibinin ölümüne tarih düşürülmüştür.

b) İsimler, lakaplar, sülaleler

İsimler: Ahmed el-Mevlevî, Mehmed, Hüseyin, Ali, Abdülcelal Efendi, İsmail Ağa, Said Efendi, Mustafa Galib Efendi

Yer isimleri: Ermenek, Karaman,

Lakaplar: Lubbuğu, Arab

Ünvanlar: Efendi (4), Ermenekli, Ağa, Derviş, zâde (4), Çelebi, Hacı

Meslek: Telgraf Müdürü

Sülaleler: Hâdimizâde, Arab Alizâde

c) Ayet: fe-stagferû ve-rhamû (...) ve ikra' âlâ kitabi'llahi fe-kûlû (1. mezar taşı)

d) Hadis: en-nâsu fe-izâ yenâmû mâtu intebehu (1. mezar taşı)

e) Dua

Fâtiha. 6 adet mezar taşında Fâtiha ifadesi vardır. Lubbuğu Ahmed el-Mevlevî'nin mezar taşında Fâtiha ifadesi yoktur. 5. ve 6. mezar taşının kitabeleri aşırı yıprandığından **Fâtiha ifadesi tespit edilememiştir.**

Merhûm: 5 kez, magfûr: 4

kez geçmekte.

f) Dilek

Beşinci mezar taşında dilek temenni vardır: *bi-şefâ'at virin f-agfirlenâ/ irhem-nâ hurmetiyyün meded hemîn*

g) Sebep bildirme:

Genç iken ölme: bu civân ucdı cennet bâğına

Normal ölüm: Rihlet itdi.

h) Kelime-i Tevhîd: 3, 4 ve 6. mezar taşlarında “*lâ ilâhe ilallah Muhammedun Rasûlullâh*” ifadesi vardır.

i) Şiir ve güzel sözler:

1. mezar taşı

merg nîst vü hayât hayli nîst
merg nümâ aks-i bed nazar
kafirî cihân
bed ömür sanki ömr-i dem
nîst

2. mezar taşı

bu civân ucdı cennet bâğına
ehli kaldı vâlideynin yanına

5. mezar taşı

*bi-şefâ'at virin f-agfirlenâ
irhem-nâ hurmetiyyün me-
ded hemîn*

Hazret-i Mader-i Mevlânâ

Karaman Telgraf

Müdîri İsmail Efendi'nin

6. mezar taşı

*rihlet itdi Arab Alizâde
Hâcı Muhammed Çelebi Üf-
tâde*

*bendelik nâşî medfûn oldı
dergâh-ı Hazret-i Mevlana'da
şehr-i Zilhicce yirmi yedisi
meskeni cennet ola ukbâda
rûhuna Fâtîha ihvân okuya
âşikârâne gerek bühtâde
cevheri târihi yerinde rızâ
doğrudur ceş-i dua amâde*

1) Edebi unsurlar/ Aruz

ölçüsü

8. mezar taşındaki şiirin

aruz kalıbı:

Arab Alizâde Hacı Muham-
med Çelebi'nin mezar taşındaki
şiir aruz kalıbıyla yazılmıştır.
Şiirin aruz kalıbı şöyledir:

bendelik nâşî medfûn oldı

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _

fâilâtün/fâilâtün/fâilün

2. mezar taşındaki şiirin

aruz kalıbı:

bu civân ucdı cennet bâğına

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _

feilâtün / mefâilün /

fe'lün

5. mezar taşındaki şiirin

aruz kalıbı:

bi-şefâ'at virin f-agfirlenâ

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _

feilâtün / mefâilün /

fe'lün

IV. Sonuç

Karaman'daki Mevlevi me-

zar taşlarının anlatıldığı bu yazıda 8 adet mezar taşının katalog bilgileri verildikten sonra bu mezar taşlarının tip, yazı, malzeme, süsleme, tarih ile metin ve içerik analiz-değerlendirmesi yapılmıştır.

Görüldüğü üzere doğru analiz edildiğinde süsleme, tarih, isim gibi öğeleriyle mezar taşlarından çok ilginç sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Karaman'daki Mevlevi mezar taşlarıyla ilgili en ciddi soru, 615 yıllık geçmiş olan dergâha ait sadece 8 adet mezar taşı olduğudur. Bu konuda birkaç cevap ortaya çıkmaktadır.

Öncelikle 615 yılda Karaman Mevlevihanesi'nde sadece 8 Mevlevi mezar taşının bulunması doğal değildir. Mutlaka bunun kat kat fazlası mezar taşı vardı. O zaman ne oldu sorusunun cevabını burada girmek gerekiyor. Temelde bilinmesi gereken hazirenin günümüze gelemeyen kısımları var. Hazirenin günümüze gelemeyen kısımlarında mutlaka Mevlevi mezar taşları vardı.

İkinci sorun ise hazirede bulunan 14. ve 15. yy'a ait tarihsiz mezar taşlarının Mevlevi mezar taşı olup olmadığıdır. Tipolojileri ve kitabeleriyle söz konusu mezar taşları, bir Mevlevi mezar taşı olduğuna dair hiç ipucu vermemektedir. Sadece tarihi dönemlerinden yola çıkarak bu mezar taşlarını Mevlevi mezar taşları ilan etmek itiraz gerektirmeyen bir yaklaşımdır. Ancak 14. ve 15. yy'a ait tarihli ve tarihsiz mezar taşlarını Mevlevi mezar taşı kabul edebilmek için daha fazla kaynağa ve güçlü yorumlara ihtiyaç vardır.

Kaynakça

- Gülcan, D. A. (1977). *Karaman Mevlevihanesi, Mevlevilik ve Karamanlı Mevlevi Veltleri*. Karaman: Karaman Doğu Matbaası.
- Konyalı, İ. H. (1967). *Karaman Tarihi*. İstanbul: Baha Matbaası.
- Şahin, H. (2017). Karaman Mader-i Mevlana (Aktekte) Camisi Haziresinde Bulunan Mezar Taşları. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*(44), 297-343.
- Tanrıkorur, Ş. B. (2001). Karaman Mevlevihanesi. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 24, s. 447-448.
- Yıldırım, Y. (2022, 12 14). Karaman'da Mevlevilerin En Eski Mezar Taşı Lubbuhu Ahmed el-Mevlevi'nin Mezar Taşı. *Akademik Sayfalar*, 21(42), 662-666.

Aktekke Camii kuzeyden görünüm, tarih 1970'lerin başı, foto M. Ziya Görpe

Aktekke Camii Haziresi, 2013, foto Filiz Sertan Kızıl